

Літаратурна Мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

Год выдання 39-ы
№ 18 (2481)
3 сакавіка 1970 г.
АУТОРАК
Цана 4 кап.

У ЦЭНТРАЛЬНЫМ КАМІТЭЦЕ КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ БЕЛАРУСІ

І САВЕЦЕ МІНІСТРАЎ БЕЛАРУСКАЙ ССР

АБ ПРЫСУДЖЭННІ ДЗЯРЖАЎНЫХ ПРЭМІЙ БССР

Цэнтральны Камітэт КП Беларусі і Савет Міністраў Беларускай ССР, разглядаючы прапановы камісіі па Дзяржаўных прэміях БССР, ПАНАВІЛІ:
ПРЫСУДЗІЦЬ ДЗЯРЖАЎНЫЯ ПРЭМІІ БССР 1969 ГОДА:

У ГАЛІНЕ ЛІТАРАТУРЫ

Імя Яні Купалы — БРОЎКУ Пятру Усцінавічу, народнаму паэту БССР, за кнігі паэзіі «ЗАУСЕДЫ З ЛЕНІНЫМ» і «МІЖ ЧЫРВОННЫХ РАБІН».

У ГАЛІНЕ ЖУРНАЛІСТЫКІ

Імя П. М. Лепашынскага — Веры ПАЛТАРАН [Ляўская Веры Сямёнаўна] за зборнік нарысаў «КЛЮЧЫ АД СЕЗАМА» і нарыс «ДЗІ-ВАСІЛ».

У ГАЛІНЕ ВЫЯВЛЕНЧАГА МАСТАЦТВА

САВІЦКАМУ Міхаілу Андрэевічу — за карціны «ПАКАРАННЕ СМЕРЦЮ», «ХЛЯБЫ», «РАБОЧЫЯ».

У ГАЛІНЕ МУЗЫКІ

БАГАТЫРОВУ Анатолю Васільевічу — за кантату «БЕЛАРУСКІЯ ПЕСНІ».

П. БРОВКА

А. БАГАТЫРОВА

В. ПАЛТАРАН

М. САВІЦКІ

ПРЫЗНАННЕ І АБАВЯЗАК

Сёння наша газета знаёміць сваіх чытачоў з лаўрэатамі Дзяржаўных прэмій БССР 1969 года.

Прысуджэнне прэмій — значнае падзея не толькі для саміх лаўрэатаў. Гэта — важная і радасная з'ява ўсёго нашага літаратурна-мастацкага і грамадскага жыцця, красавіцкае сведчанне таго, што беларуская літаратура і мастацтва дасягнулі новага поспеху, новага узлёту.

Паэзія народнага паэта Беларусі Пятруся Броўкі займае адно з першых месцаў у паэтычным суквецці народнага паэтычнага жыцця. Яго творчасць — адна з самых яркіх і самабытных старажытнасцяў савецкай шматнацыянальнай паэзіі. Грамадзянска-грамадзянскае абавязанне пачуццёва адчуваць аднакласніцтва і аднадушнасць паэтычнага мастацтва і інтэлектуальнага паэтычнага мастацтва.

Пятрусь Броўка — паэт глыбока народны і самабытны, нацыянальна і па вобразнаму ладу сваіх твораў, і па грамадзянскай пазіцыі. Разам з тым ён паэт-інтэлектуаліст, паэзія якога не ўзвіцца без багаці матэрыялу і сюжэту, якія адлюстраваны на жыццёвых і іншых краінах народаў.

Гэтыя рысы паэзіі народнага паэта асабліва прыкметныя ў яго паэтычных кнігах «Заўседы з Леніным» і «Між чырвоных рабін», за якія яму прысуджана Дзяржаўная прэмія БССР імя Яні Купалы.

Дзяржаўная прэмія БССР імя П. М. Лепашынскага — у галіне журналістыкі — прысуджана Веры Палтаран за кнігу нарысаў «Ключы ад сезама» і нарыс «Дзівасіл».

Нарысы В. Палтаран «На зямлі Палескай», «За ракою Гарынін», «Ключы ад сезама», «Дзівасіл» зварнулі на слабе ўвагі самай шырокай нашай грамадскасці. Чым прываблілі яны чытачоў?

Першачасны — важнае сацыяльнае і культурнае праблема сённяшняга жыцця, грамадзянска-акадэмічнае гора аўтара, паэтычнасць, крыніца чысціні і свежасці расказу пра свет, пра людзей, іх

думы і мары, пра высокі іх клопат аб тым, каб жыццё наша становілася штогод лепшым і прыгажэйшым. А яшчэ — гарачым і шчырым сцяжарэннем таго, што для выхавання новых пакаленняў вельмі важна безражліва захоўваць і шырока выкарыстоўваць неадзіныя скарбы народнай культуры і народнага мастацтва.

Нарысы В. Палтаран — адно з вышэйшых дасягненняў беларускай літаратуры ў гэтым бачным і надзейным жанры.

За жывапісныя палотны «Пакарэнне смерцю», «Рабочыя», «Хлябы» Дзяржаўная прэмія БССР у галіне выяўленчага мастацтва ўдасцелі Міхаіл Савіцкі.

Адзін з удзельнікаў абмеркавання вылучаных на атрыманне прэмій твораў пісаў на старонках нашай газеты: «Чым жа хваляюць вобразы М. Савіцкага? Мастак не сумыў на выяўленчыя сродкі — ён лаканічны. Усё яго работ прасідуць дэталю, унутраным, а не знешнім. Яго героі не патрабуюць знешняй прайлюцыі пачуццяў, бо мы разумеем багацце іх унутранага свету па сіццэтных вуснах, па напружанасці постацей, па вачах, у якіх адбілася ўсё іх жыццё. Так, герой карціны М. Савіцкага маўклівы, але гэта ад таго, што ў іх чалавечыя натуры, мужны характары. Бо толькі моцным натурам дадзена за знешнім выразам хваць напор самых вышэйшых страстей. Сімасты мастака на бану такіх натуры».

Так, творы мастака хваляюць, трывожна, прымушаюць думаць. Яны вылучаюцца багацім зместам, заіздрым адзіствам думкі і яе мастацкага выяўлення. Палітра мастака накіравана лаканічна, настолькі ж і шчодрал — шчодрал на пачуцці і настроях, на яркасці і свежасці.

І, зноў-такі, творчасць М. Савіцкага — адно з вышэйшых дасягненняў сучаснага беларускага выяўленчага мастацтва. Ды і не толькі беларускага.

У галіне музыкі значнае лаўрэата Дзяржаўнай прэмій БССР удасцелі заслужаны дзеяч мастацтваў рэспублікі кампазітар Анатоль Багатыроў — за кантату «Беларускія песні».

Любоў і замілаванасць да народнай культуры і мастацтва — гэта будзе іх найбольшым адзнакам на шляху смеласці і страстанасці ў пачацках нашага жыцця, часам да слабе адчуваць агляда на ўжо вядомыя, на даўно пратраняныя сцэны.

Высокі і пачэсны абавязак майстроў літаратуры і мастацтва — заўседы быць на перадавых пазіцыях барацьбы за камунізм, ярка і праўдліва адлюстроўваць шматграннасць нашай сацыялістычнай рэчаіснасці, ствараць творы, вартыя нашага славана сучаснасці, чымі разумам і працавітымі рукамі будучага самае перадавое грамадства на зямлі. Гэта будзе іх найбольшым адзнакам на шляху смеласці і страстанасці ў пачацках нашага жыцця, часам да слабе адчуваць агляда на ўжо вядомыя, на даўно пратраняныя сцэны.

БАГАТЫ ПЛЁН

Перакличка сельскіх клубаў заканчваецца

Другая Усеаюзная перакличка сельскіх клубаў, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна, падыходзіць к канцу. Ужо зараз можна сказаць, што ўдзел у ёй прынеслі культурна-асветыцкія ўстановы рэспублікі багаты плёны. Значна паглыбіўся змест усёй масавай работы сельскіх асяродкаў культуры, узрасла іх роля ў духоўным жыцці працаўнікоў вёскі. Далейшыя развіццё атрымала ініцыятыва клубных работнікаў і іх добраахвотных грамадскіх памочнікаў.

Асноўным зместам клубнай работы за мінулы час стала прапаганда тэарэтычнай ленынскай свядомы, вытанчана дзейнасці Ільча, славных спраў створанай ім Камуністычнай партыі і гераічных здзяйсненняў савецкага народа. І зараз паўсюдна арганізацыя тэматычных вечараў, ленынскіх чытанні і вусныя часопісы, цыклы лекцый, кіналекторыі.

Шырокую вядомасць у рэспубліцы атрымалі вечары «Ленынскага трыбуна» (Ленынскага Дома культуры), тэматычныя вечары-рапартажы «Па ленынскіх запаветах» (калас імя Леніна Каманьчэнскага раёна), «Ленын заўседы з намі» (Мазолаўскага сельскага Дома культуры Мясціслаўскага раёна), кіналекторыі па ленынскай тэматыцы (Стараліскага сельскага клуба Мядзельскага раёна), вусны часопісы «Па старонках вялікага жыцця» (Свіслацкага сельскага Дома культуры Асіповіцкага раёна). Падобныя да гэтых мерапрыемстваў атрымалі шырокае распаўсюджванне і ў іншых клубных установах рэспублікі.

Есць адна ўмова, якая ў канчатковым выніку вызначае поспех розных па форме і змесце клубных мерапрыемстваў. Гэты поспех залежыць ад таго, наколькі мерапрыемствы звязаны з жыццём, якім яскрава паказаны гераізм штодзённай працы, сацыяльна і духоўна змены, што адбыліся ў вёсцы, які расказана пра выдатных зелякоў, паказана будучыня роднай вёскі. У большасці выпадкаў усё гэта было дасягнута, і кожны клубны вечар прыносіў не толькі радасць адпачынку, пазнанню невядомага, але і даваў ітэрэс да далейшага развіцця і дасягненняў. Можна было б прывесці тут шмат канкрэтных прыкладаў. Але я на момант толькі адзін — як цэлага ўдзелнага расказавалася ў Ленынскім Доме культуры вёскі аб лёсе добра вядомых у раёне людзей, навадлераў ордэна Леніна. І ўся гераічная гісторыя нашай краіны адразу набыла канкрэтыя адчуванні сэнс.

Выхавальны эфект і сіла ўздзеяння такіх мерапрыемстваў залежыць і ад таго, наколькі актыўна ўключана ў іх падрыхтоўку і правядзенне грамадскасць. Прыгадаю такія прыклады. У Крошынскім сельскім Доме культуры Баранавіцкага раёна вечар «Ленынскі ідэй жыццё і перамога» вырашальна зрабіў у форме тэатрадыянага паказу. У ім былі заняты не толькі удзельнікі мастацкай самадзейнасці калгаса, але і вялікая група ветэранаў калгаснага руху, перадавікоў вытворчасці, юных піянераў. Групу сяжаносцаў на гэтым вечары ўзначальваў сам старшыня ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга калгаса «Перамога» дэпутат Вярхоўнага Савета БССР А. Мацкоўскі.

У Даўгінаўскім сельскім клубе Вілейскага раёна амаль у кожным слымі грамадскасці былі праведзены вусны часопісы на тэму «Ленын і наш край». Першую старонку часопіса «Жыццё і дзейнасць Леніна — прыклад людзям» цікава раскрывае педагог мясцовай школы З. Матусевіч. Потым мы ўступілі член партыі з 1914 года, дэлегат II Усеаюзнага з'езда Саветаў Леанід Арсенавіч Вандыш. Пра ветэранаў калгаснай вёскі, пра сённяшні поспехі хлябаробаў расказаў адзін з першых старшын калгаса «Запаветы Ільча» А. Дуброў.

Развіццё культуры-асветыцкай работы на вёсцы ў многім залежыць ад таго, каб у іх былі і ініцыятыўныя людзі, партыйныя арганізацыі, мясцовы Саветы. У іх клопат аб развіцці культуры вёскі не толькі абмяжоўваецца будаўніцтвам клуба. Пераважна большасць кіраўнікоў кілопачына, каб клуб быў добра абсталяваны, каб калгасна-мастацкая самадзейнасць стала не толькі горадска-адукацыйна, але і рэспубліканска-адукацыйна, асабліва ўдзел у перакличках, да наступнага кілопачына аб сельскіх асяродках культуры заслужаваюць старшын калгасаў імя Леніна Столінскага раёна Я. Сагановіч, «На вярце міру» Слонімскага — П. Брананіч, імя Кірава Шклоўскага — В. Пархоўна, «Бальшавік» Лёўненскага — Ф. Беканонак, «Праўда» Глуска — Г. Лапшэў, сакратар парткома калгаса «Скіра» Чэрвенскага раёна Г. Смольскі, старшыні Забалочка сельсавета Воранаўскага раёна — В. Бародзіч, Берастовіцкага — В. Красоўскі і многія іншыя.

Група сельскіх клубных работнікаў і сакратараў камсамольскіх арганізацый, удзельнікоў адукацыйна-рэспубліканскага семінара Віцебскага, на чале з начальнікам упраўлення культуры-асветыцкага Міністэрства культуры БССР

у саюзе ПІСЬМЕНІКАЎ ССР Днямі адбылося пасяджэнне сакратарыята праўлення Саюза пісьменнікаў ССР. На пасяджэнні старшынёй Савета па беларускай літаратуры пры Саюзе пісьменнікаў ССР заведвальнік Аляксандр Аўчарынка, намеснік старшыні — Нічпяр Пашкевіч.

ВЯЛІКІ ПОСПЕХ РЭСПУБЛІКАНСКАЙ МАСТАЦКАЙ ВЫСТАЎКІ

Больш двух тыдняў у Мінску, у памешканні Дзяржаўнага мастацкага музея БССР працуе рэспубліканская мастацкая выстаўка, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна.

Выстаўка з'яўляецца творчай справядзай мастакоў, скульптараў, графікаў, майстроў прыкладнага мастацтва Беларусі напружана святаваннем ленынскага юбілея. На ёй выстаўлены 443 работы, якія належаць 236 аўтарам. Асабліва шырока прадстаўлены жывапіс — экспануецца 157 палотноў. Асноўнае месца ў экспазіцыі займае вобраз працадзіра, асяродкаў і ідэй.

Мастацкая выстаўка карыстаецца вялікім поспехам у мінчан і гасцей сталіцы. У шматлікіх вядомых наведвальніц падкрэсліваецца творчы рост беларускіх мастакоў, разнастайнасць тэматыкі і жанраў прадстаўленых работ.

28 лютага выстаўку наведалі кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КПБ П. М. Малярэў, сакратары ЦК КПБ У. Ф. Міцкевіч, С. А. Пілатовіч, А. А. Смірноў, першы намеснік Старшынёй Савета Міністраў БССР У. Е. Лабанок, старшыня Беларускага І. М. Макараў, намеснік Старшынёй Праэдыўма Вярхоўнага Савета БССР І. Ф. Клімаў.

БЕЛТА.

КЛУБ НА КАЛЁСАХ

Некалькі год на Нобрышчыне працуе перасоўны клуб аэіста, створаны раённым Домам культуры і арганізацыяй таварыства «Веды».

Клуб праводзіць цікавыя лекцыі, вусныя часопісы, вечары пытаньняў і адказаў, надбывае канцэрты мастацкай самадзейнасці, у праграме якіх лепшыя адрэзкі творы савецкіх і замежных аўтараў.

Актыўны ўдзел у рабоце клуба прымаюць работнікі райкома партыі М. Мішчук, загадчыца раёнай дзіцячай бібліятэкі М. Слабоднік, выкладчык школы В. Уладзіміраў і іншыя. Іх выступленні суправаджаюцца доманастраійнай навукова-папулярнай і дакументальнай фільмаў, хімічных і фізічных вопытаў.

Ужо сёлета клуб пачаў у вёсках Хабавічы, у Бельскім Доме культуры і іншых населеных пунктах раёна. Энтузіястаў культурна-асветыцкай работы ўсюды сустракаюць як самых дарзгіх гасцей.

І. ГАЛІН.

АДКАЗ ГІСТОРЫКУ

23 верасня мінулага года ў нашай газеце была змешчана рэцэнзія М. Ермаловіча на двухтомную «Гісторыю Беларускай дакастрычнай літаратуры». Рэцэнзія мела пераважна папулярны характар, а станоўчыя адзнакі, дадзеныя аўтарам калектыўнай працы вялікай групы супрацоўнікаў Інстытута літаратуры імя Я. Купалы АН БССР, тычылася галоўным чынам літаратуразнаўчага боку даследавання. Улічваючы гэта, рэдакцыя палічыла мэтазгодным яшчэ раз вярнуцца да кнігі «Гісторыя Беларускай дакастрычнай літаратуры» і надрукаваць 6 студзеня г. г. пад назвай «Заўвагі гісторыка» артыкул доктара гістарычнай навукі Л. Абацдарскага. У артыкуле выказалася шэраг заўваг і прапонаў у адрас аўтара навуковай працы, якія адносіліся да ацэнкі ў ёй гісторычнага мінулага Беларускай дакастрычнай літаратуры імя Я. Купалы АН БССР.

Выдадзена Інстытутам літаратуры імя Я. Купалы АН БССР двухтомная «Гісторыя Беларускай дакастрычнай літаратуры» выклікала жывую зацікаўленасць літаратурнай грамадскасці не толькі Беларусі, але і іншых рэспублік. Аб гэтым сведчаць шматлікія рэцэнзіі, што з'явіліся ў рэспубліканскім друку, на Украіне, Літве і г. д.

У нас ёсць усё магчымае, каб кожны сельскі клуб стаў сапраўдным асяродкам культуры і адпачынку, актыўным змагарам за новага чалавек — чалавек камуністычнага грамадства.

Ж. СІНЬЕЛЬНИКАВА, начальнік упраўлення культуры-асветыцкага Міністэрства культуры БССР.

Вядомыя і адомыя, каб кожны сельскі клуб стаў сапраўдным асяродкам культуры і адпачынку, актыўным змагарам за новага чалавек — чалавек камуністычнага грамадства.

тва» з'явіліся «Заўвагі гісторыка». Мы ўдзячны Л. Абацдарскаму, што ён указаў на неагортны недакладнасці, невыразныя фармулёўкі, пасобныя супярэчлівыя мясціны, якія маюць месца ў «Гісторыі Беларускай дакастрычнай літаратуры». Аднак з агульнай ацэнкай нашай навуковай працы, якую прынялі ўвагу і галоўнае, з многіх важных пытаньняў гісторыі Беларускага народа і развіцця яго літаратуры мы пагадзіліся не можам. Гэта і вымушае нас даць адказ на «Заўвагі гісторыка».

Адначасна перш за ўсё, што гісторык неспадзявана нават у агульнай ацэнцы нашага даследавання. Прызнаўшы спачатку, што выданне «Гісторыі Беларускай дакастрычнай літаратуры» «безумова, з дзельнага важнага падзея ў навуковым і культурным жыцці нашай рэспублікі», ён адразу ж пераходзіць да абвінавачвання аўтара ў «скажэнні гістарычнай праўды», у тым, што яны, «асцярожна» вынішчылі пытанні сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі перыяду феадалізму, кіравалі, відаць, не марксісцка-ленынскай гісторыяграфіяй, а пераважна працамі да-

рэвалюцыйных буржуазных даследчыкаў».

Рэчы, як бачым, несумяшчальныя. Праца савецкіх вучоных не можа лічыцца дасягненнем, а тым больш важнай падзеяй у навуковым і культурным жыцці рэспублікі, калі яе аўтары адыходзіць ад марксісцка-ленынскай метадалогіі і смяжаюць гістарычнае праўду. А дзе сапраўдныя доказы гэтага абвінавачвання? Іх у нашай апаганта няма. І ён выносіць з такога становішча вельмі проста. Калі погляды аўтараў даследавання разыходзіцца з поглядамі рэцэнзента, то ён аб'яўляе іх памылковымі, нягледзячы на тое, што яны заснаваны на апошніх вывадах сучаснай марксісцка-ленынскай гістарычнай навукі.

Так, вышэйшы з нашай кнігі цытаваць «Славянскія плямёны» аб'яўляюцца ў перыяд ранняга Стрэліцкага ўз'ядзіння вялікую дзяржаву — Кіеўскую Русь, — стварыў багату культуру, якая стала невячэрняй крыніцай пазнейшых культурных трох братніх народаў». — Л. Абацдарска піша: «Тут, што ні слова, то бытанія, то недарэчнасць. Плямя — катэгорыя этнічная, дзяржава — катэгорыя класавая. Зразумела, што аб'яднанне этнічных катэгорыі (пля-

[Заканчэнне на 3-й стар.]

Я ШЧЭ задоўга да Вялікай Айчыннай вайны жыў ісец Я. Зайцаў, аўтар шырока вядомых твораў «Чынае» і «Вываленне Мінска ад беларусаў»... Яны ад беларусаў, задураў вялікае палатно пра адзінства народа і правядыра, пра развітанне савецкіх людзей з Леніным, пра іх рашучасць ісіці ленінскім шляхам, здзейсніць ленінскія запаведы. Былі як след распрацаваны эскізы. Але пачалася вайна, і эскізы гэтыя загнілі. Не раз вяртаўся мастак да копіяў сваёй задумкі. Не раз, мабыць, браўся за пензля і адкладаў яго. І вось нарэшце, калі прайшло столькі гадоў, калі столькі было напісана твораў, добрых і розных, надыйшла нарэшце чарга і да гэтага складанага, надзвычай адказнага па тэме палатна.

ДАЎНЯЯ ЗАДУМА ЗДЗЕЙСНЕНА

Карціна напісана. Яна экспануецца на выстаўцы, прысвечанай 100-годдзю з дня нараджэння Ільіча. І называецца «Рэжым» (Клітва Ільічу). Перш чым гаварыць пра гэтае палатно, адзначу: звартае на себе ўвагу на выстаўцы крыху нязвычайнае вырашэнне вобраза Леніна ў карціне М. Савіцкага «Аднадушніц»... Больш традыцыйна глядзіцца вобраз правядыра ў кампазіцыях А. Шыбіна, Ф. Дарашвіча, В. Пятрасені, А. Гугеля, Р. Кудрэвіч. Розныя мастакі па-рознаму падыходзілі да складання і заўсёды цікавага для нас вобраза правядыра. Сярод гэтых твораў карціна Я. Зайцава вылучаецца ўжо тым, што паказвае такую складаную і такую трагічную падзею ў жыцці краіны і народа, як страта лідэра Ільіча, як вялікае ўсенароднае гора з прычыны гэтай страты.

рокой у сваім захопе прасторы спіралі або дузе, якая выразае і лёгка чытаецца. У вяршыні гэтай дузі — труна з целам Леніна, акружаная самімі блізкімі Ільіча людзьмі. А сам пачатак гэтай дузі і працяг па руху на нарастаючай крывой зноў уверх аддалена асацыяруецца з наступаннем пошніна.

быць, трэба пашукаць больш выразную характарыстыку для кожнага з гістарычных персанажаў. Камертонам, які вызначаў каларыстычнае рашэнне карціны, з'явіўся чырвоны колер у розных яго варыяцыях. Колер прысупчаны сцягоў і спалучэнні з серабрыста-белым колерам пухкага снегу на плячах і схіленых галовах людзей і з глыбы чорным колерам жалобных стужак стварае адчуванне чужага складанага па аранжыроўцы партытуры рэжыма.

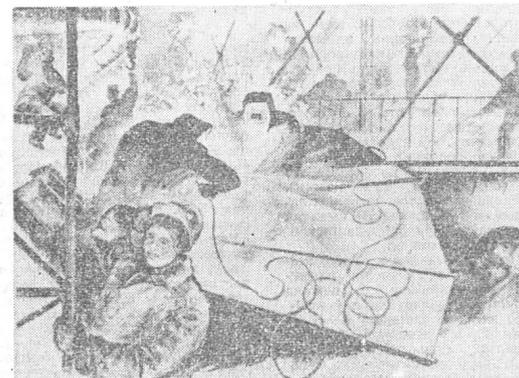
тэмпэраментна і ўсхвалявана перадаць складана-ціхачу і думак, якія ахапілі людзей, перадаць настроі не толькі вялікага гора ўсенароднага, але і глыбокую перакананасць, веру ў канчатковую перамогу ідой Леніна, надкрэсліць жывасцю і дэталю антыямінізм.

А. КАШКУРВІЧ. «Маці». (3 серыі «Партызанам».)

П. ЛЮБАМУДРА. «Цяжкія хвіліны».

Л. МАРЧАНКА. «Заршчынкі». (3 серыі «Напралянтам».)

Аўтаран, 3 сакавіка 1970 года.

МАЕ КАЛЕГІ ГРАФІКІ

ГЭТАЯ мастацкая выстаўка — сапраўднае свята для глядачоў і для мастакоў. Мне пашчасціла быць і экспанентам выстаўкі, і яе глядачом. Я сякаю пра творчасць гэтых маладзевішчых графікаў, за развіццём якіх сачу з іх самага першага ўдзелу ў выстаўках.

Вось даўне аўталітаграфіі І. Немагаля. Яны хвалюць тэмай і суадпаведным энергічным графічным прыёмам. На адной з літаграфій — Ленін і яго папелічкі на рэвалюцыйнай барацьбе П. Лепшынскай, наш зямляк. Размова аднадушнай пададзе на высокую эмацыянальную ноце. Пластычнае вырашэнне фігур, рытм рук — гарманічныя. Прыгожыя прапорцыі фігур. Спалучэнне кантрастаў чорнага і шэрага колераў падмацавана выразнай графічнай формай. Уладзімір Ільіч у профіль са сціснутымі кісьцямі рук удаўся аўтары І. Немагаля стварыў паглыблены інтэлектуальны вобраз мысліцеля, правадзіра, чалавека. Нечым аблічча Ільіча нагадвае славуці навід Н. Альтмана, зроблены з натуры, дакладны, характэрны. Але ў І. Немагаля ўсё больш адрацавана. Вочы Ільіча прыжмыканы. Ён уважліва пазірае на суб'едзіна. П. Лепшынскай, які слухае Ільіча, глыбока засяроджаны. Гэтая простая кампазіцыя удала знойдзена ў прасторы, гарманіруе з фонам. Уважаны ў ліст другі маладзевішчых рэвалюцыйна-абалюшчых твараў рэвалюцыйна-абалюшчых кампазіцыям, спрыяе цільнаму ўспрыняццю твора. Тэхніка вышкрабання на літаграфічным камені ўзабагаціла графічную мову ліста.

Другая літаграфія гэтага ж аўтара — партрэт П. Лепшынскага. Разумны, адукаваны твар рэвалюцыйна-абалюшчых стан зусім інакішы, чым у Ільіча, да П. Лепшынскай гутарыць з Леніным. Апошняе важна падкрэсліць тым больш, што на гэтай выстаўцы не толькі ў раздзеле графікі, але і ў вываісу сустракаюцца персанажы з абліччамі, адлюстраванымі настолькі схематычна і ўмоўна, што ні пра якую псіхалогію, ні пра якое ўнутранае жыццё не можа

СЯБАР Паўлюка Труса

Лес Івана Ігнатавіча Гарбачэні характэрны для лёсу людзей першага савецкага пакалення. Рэвалюцыя адчыніла перад маладым пастушком дзверы сямігадовай школы, якая адкрылася ў будынку Стаўбцоўскага царкоўна-прыходскага вучылішча. Скончыў школу камсамольцам і ў тым жа, 1923 годзе, атрымаў ад сакратара ЦК камсамола накіраванне ў педагагічны тэхнікум. Пазней уступіў у партыю, працаваў выкладчыкам гісторыі, дырэктарам дзіцячай калоніі, загадчыкам раёна, з вінтоўкай прайшоў усю Вялікую Айчыну...

І ўсё ж самыя запаветныя яго ўспаміны — аб тэхнікуме. І. Гарбачэнка можа гадзінамі расказаць і пра «Беларускую хатку», і пра Якуба Коласа, Андрэя Александровіча, Міхаса Чарота, Цішку Гарднэра... Але з асаблівым душэўным трапятаннем прыгадвае Іван Ігнатавіч сустрэчы з Паўлюком Трусам.

ды маладою паэтэсу Зіну Бандарыну. А колькі радасці было, калі ён увайшоў з сігнальным экзэмплярам паэтычнага зборніка «Ветры буйніш». Мы вішавалі паэта горама, як гэта бывае, напэўна, толькі ў маладосці. У той жа дзень Паўлюк пабыў у нашым інтэрнаце і падарываў сваю кнігу «Інтэрнац, у тым ліку і мне. На тытульным лісце заставіў запіс: «У знак дружбы і сумеснага навування. Ад шчырага сэрца Янку і Волзе». Волга — гэта мая жонка, у той час яна таксама была студэнткай тэхнікума.

Праз некалькі дзён Паўлюк зайшоў за мной у інтэрнат. Узалі ён увайшоў з сігнальным экзэмплярам паэтычнага зборніка «Ветры буйніш», пра тое, што сёйтой папракне Трус у імяніннай пераймаць штосці ў Тараса Шаўчэні.

Бялыя сівяты год на прэміеры ў самадзейных налічывах. Нядаўна народны тэатр Дома культуры Магілёўскага аўтазавода імя Ільіча паказаў прэміеру спектакля пра п'есе А. Кузнцова і Я. Ялунера «На чужым беразе». Паставіў спектакль выкладчык Магілёўскага культасветвучылішча Ю. Сянілава. Ролью палюўніка выконвае работнік Дома культуры В. Пухару, ролью намісара чырвонага палка Шыльвава (па палюўніка ён прыйшоў як партучнік Стубаўска) — тэхнік аддзела галоўнага канструктара аўтазавода У. Станкевіч.

Памятаю выпускіны вечар, на

І. КАТЛЯРОУ, г. Светлагорск.

НА СЦЭНЕ НАРОДНАГА

Фота В. МАРЧАНКІ.

Артисты ляльчанага тэатра любяць успамянаць адзін пачэсны выпадак. Неква выступалі яны ў калгасным клубе, у адным з адаленых раёнаў. Усё шло выдатна. Былі і воплескі ў зале, і смех, і слёзы, бо жыццё маленчкіх смешных чалавечкаў захапіла і кранула да дэцкіх і на жарты. Шчыра перажывалі і дарослыя. Як скончыўся спектакль, усе артисты выйшлі з-за шырмаў, на руках — лялькі. Адзін дэзод перастаў пласкаць у далоні, пакашляў збытанна і не ўтрымаў, падышоў да сцэны. Змерыў кожнага артиста поглядам з галавы да ног...

чыя і ў нечым смешныя і нікчымныя іх уборы! І што гэта ў іх у руках — аўтаматы? Зразумела, масток у нашы дні... Хапае і цяпер у капіталістычным свеце ўсялякая набрыдзі і поскудзі, што гаіцца з кантынента на кантынент, усюды сучасныя нось, вышывае ды вышывае, за чый кош пакашляе б, пагрэць рукі...

Удзячную («На фабрыцы, на канвееры больш забрабляла...»).
— Цяжка бывае вырашыць, якія лялькі вырабаць — патрушчынныя, трасцявыя ці гагітарныя, механізаваныя. Для «Васілісы Прывожавай» выраблялі трасцявыя. Яны больш прыдатныя, калі многа размоў, многа перакрываўняў. Гэтыя лялькі могуць больш малюўчыя памерці, абнаць — выказаць папучці. Нялёгка вырашыць мастаку, які выглад павінен мець лялькі. Калі звярнулі ўвагу, на макаўці сабора Васілія Блажэннага, кашмычы вырашаны ў народным тавары. Быццам напруду та-

скапа, апетытнага бульбы, чорны чыгун. А вось і пышы каравай, які спляч на вачах у гледачоў Васілія, Царэўна-жаба. Не ўтрымліваецца ад спакусы, каб не пакараць палцамі: паралон, а не бульба! І не жалезны чыгун, а пап-е-машш.

У склепе ў калідоры вялікая паваліці глышавыя формы — нібы шкёрлуныны ваззаныя гэтых архаў. З-за адных дзвярэй чуваць віскат цыркуларкі. Заглядаем... Мноства драўляных загатоў, брусоў, рам, па пілы зважэцца Васілі Ціхон. Адчынем дзверы ў бутарфорскую. Сяргей Рогач рае на маленькія кліпачкі абгортаную паперу, змазвае клеям і кавалачка за кавалачкам выльвае нутро фармы. Тое самае пап-е-машш. На палічках стаць шэрыя, ужо сухія галовы. Некаторыя пазнаюць — такія ў піратаў са «Скарбай Сільвестра». Алег Міхайлавіч абчывае чырвоным матэрыялам нейкую раму...

Падываемся па лесціцы назва. Клаўдзія Васіліяўна расказвае на хату:
— От робім, робім гэтыя лялькі. А потым хваляем, як на зэркачыне. Як сустракаецца лялька з актывістам! Каб хата спадбалася, добра сядзела на руц, не была вельмі цяжкай. Была, што і перабрабляем...

Апошні візіт — на сцэну. Тут ля піліцы за якімі сядзіць сам аўтар музычнага афармлення Алег Туршэў, група актывістаў. Удакладняюцца некаторыя «музычныя моманты», сьвёра рэпетыцыя пад музыку. І вольныя артисты падтрымалі (здымак тры), гучыць уступ... Па-аішні! Кружыцца дзвочы карагод, ідуць упрысядку мужыкі. А з дынаміка голас рэжысёра Віктарыя Казлова: «Мужыкі! Яны вельмі важныя! Не сляжэце ні музкі, ні савай прылепкі! Я гляджу і ўсімнае: нямаю даводзіцца і самі артистам інтанававацца, пакуль лялькі стануць вырабляць тое, што трэба.

Маюсяныя перадышка... Актывісты адчыняюцца, абмяняюцца рэплікамі: «Цэнтр цяжкару ў ляльчы не там... Лішняе напружэнне для рукі...» — «Эт, хліпкі актывіст пайшоў... Раней укаць рэжысёр, што рука задрывалася, апусцілася палкі!» — «У мяне брат спартсмен, усё пасмаіхуўся, як лялька ж — не штанці! На, панасі, каму. Па-спрабавай — уу-у!»
Нехта ўжо і мне суче ў рукі «мядзведзю», трохі меншага, чым той, «канцэртыны»: «Паспрабуйце!». Адазваю на рукі, падымаю, раблю нейкалькі рухаў. Рука хуткая млее, пачынае ныць плач, дэпатак... Што і казачы, хоць і прымыклі да гэтага актывіста ляльчанага тэатра, але хлеб у іх нялёгка...

Зноў голас з дынамікі: «Васілія Ягор Івані Стрэльцікі гатовы! Зараз будзеце стаяць пусканы, нявестаў выбіраць». Уладзіслаў Уласаў, Александр Сухоўскі, Міхася Канадзінін бярэць лужы. Правільнае, не яны бярэць, а іх героі — лялькі.

ЯК ПРА ТОЕ, ЧАГО НЕ БАЧЫЦЬ ГЛЯДАЧ

А ЖЫВАЮЦЬ ЛЯЛЬКІ

ля, кранальна. Усе героі вырашываюцца ў адпаведным ключы, стылі. Роля мастака-пастаноўшчыка ў тэатры лялек узрасла неймаверна, вось і даводзіцца працаваць па месцы і больш над эскізамі, а не па тыдні-другім, як раней. Зараз у нас у тэатры адначасова ў рабоце тры спектаклі. Усе на розных стадыях падрыхтоўкі. Капілік і яго сябры існуюць трохі ва ўраўненні, трохі ў эскізах. Персанажы «Скарбай Сільвестра» пакрысе інтэрыпрэтуюцца. А ў «Васілісе Прывожавай» некаторыя каршыны рэцэпуюцца, для іншых дарабляецца рэжысёрскі, лялькі. Эрштэй, пра «Васілісу» скажа больш Але Рыгораўна, гэта яе «дзіця».

...У краўчэцкім цэху трохі тлумна і цеснавата. Заходзяць артисты, збіраючы лялькі са спецыяльных вешалак-стандаў, выносяць на сцэну. «А Васілісу забралі!» — заглядае артистка Леаніда Пахомава. «Сіх панеслі, усіх...» — адказвае, не адрываючыся ад работы Але Фаміна. Разам з Вялічынці Пугачовай яна прычынуе самаго яго вліцкаса. Змея Гарыныча (другі здымак).

— У нас яшчэ і не таское бывае... — усміхаецца Але Рыгораўна. — Як прыпарыць, дык нават артисты бягуць на помач — шыць, клеіць. Пляц дэбн на адну толькі карону Васілісы блэсткі нашывалі...

— А ў «Чароўнай Галатэі» ёсць сцэнка-прыгажуні моды дэманструюць... — гаворыць Любоў Васіліяўна Гужавіна, аддзельніца чырвоным шнуром кавакны бабы Ягі. — Дык для гэтай сцэны адну сукенку два тыдні рабілі. Тысячы блэстак уручную прышылі. Ніякай механізацыі тут не прыдумаш, а клеіць трымаць.

Любоў Васіліяўна ў тэатры тры гады. Раней працавала на швейнай фабрыцы. «Згантавалі» — хораша усміхаецца яна. І па гэтай усмешцы відаць, як любіць яна сваю работу — карпатлівую і цяжкую, часта не надта

У цэнтры экспазіцыі — савецкі чалавек з яго спецамі і праблемамі, клопатамі і надзеямі. Наведальніку сустрэкаюцца фатаграфіі калы 300 савецкіх лялек, розных па нацыянальнасці, узросце, прафесіі, настроі. Фатаграфіі тавару гэтых людзей лягавы на кубы памерам 50 на 50 см.

Але стоп, стоп... Давяце прадзею ўсё шлях лялькі спявае, прыгладваюцца ды распытаючы. Зойдзем спачатку да Леаніды Міхайлаўны, у яго кабінет-майстэрню. На сцэнах — эскізы дэкарацыі і сцэны, лялек — людзей і жывёл. На паліцах і шафах, у саміх шафах таксама эскізы, вышываленныя з пастылінай галюўкі, а то і самі лялькі, што засталіся ад старых спектакляў, але палобіліся, запаміналі, і іх прыхвалялі — «на помач».

Леанід Міхайлавіч (першы здымак) любіць эскізаваць да спектакля «Скарбай Сільвестра». Бр-р, якое страхоце гэтыя піраты-разбойнікі, якія пагрозліва-малюўчы

У атэлі Шэратон-парк у Вашынгтоне экспануюцца першая савецкая фатавыстаўка ў ШША — СССР у мастацкіх фатаграфіях (скарочана — СССР-ФОТА-70). Затым яна будзе дэманстравана ў Нью-Йорку, Чыкага, Сан-Францыска, Сан-Антонія і Новым Арлеанам. У кожным з гэтых гарадоў амерыканцы будуць аглядаць савецкія фатаграфіі на працягу трох-чатырох тыдняў.

Мата выстаўкі — сродкамі мастацкай фатаграфіі расказваць аб дасягненнях народаў СССР у розных галінах эканамікі, навуцы і культуры, пазнаёміць амерыканцаў з жыццём савецкіх людзей. Выстаўка, якая праводзіцца ў год Ленінскага юбілею, паказвае, як савецкі народ, выконваючы запаведы Леніна, ператварыў некалі адсталую Расію ў касмічную дзяржаву.

У цэнтры экспазіцыі — савецкі чалавек з яго спецамі і праблемамі, клопатамі і надзеямі. Наведальніку сустрэкаюцца фатаграфіі калы 300 савецкіх лялек, розных па нацыянальнасці, узросце, прафесіі, настроі. Фатаграфіі тавару гэтых людзей лягавы на кубы памерам 50 на 50 см.

Прыкладна 1200 фатаграфій — 30 працэнтаў каларыроваў — ва ўнутраных залах выстаўкі дэталюўча амерыканскім наведальнікам выстаўкі сваёй вачамі «убачыць» нашу краіну, працу, побыт і інтэрасы савецкіх людзей. Фатаграфіі маюць памеры 60x80 і 100x120 см. Апрача таго, на выстаўцы экспануюцца 150 буйных каларыроваў слайдаў.

На выстаўцы паказаны работы калы 400 аўтараў. У іх ліку як аўтары фатажурналісты і фотамастакі, так і мастакі-амерыканцы.

Большасць узадыяльнай выстаўкі — супрацоўнікі газет і часопісаў, агенстваў ТАСС і АНДН, кінастудый, тэатраў, таварыстваў культурнай сувязі з іншымі краінамі. У той жа час на выстаўцы паказаны работы з калекцыі амерыканскіх фотаклубу Вільяма, Таліна, Масквіна, Ерэвана, Нова-Сібірска і іншых гарадоў.

Узалежнікі выстаўкі дэманструюць розныя творчыя манеры — ад традыцыйнай фатаграфіі да навуковых шуканняў, разнастайную тэхніку друку — ад звычайнай дэзагелі і рэліяграфіі, саларызаванай фатаграфіі.

Рад работ ужо выстаўляюцца на іншых выстаўках у СССР і за яго межамі. Некаторыя з іх удастоены розных узнагарод. Аднак пераважаюць каларыроваў.

Узалежнікі выстаўкі дэманструюць розныя творчыя манеры — ад традыцыйнай фатаграфіі да навуковых шуканняў, разнастайную тэхніку друку — ад звычайнай дэзагелі і рэліяграфіі, саларызаванай фатаграфіі.

Рад работ ужо выстаўляюцца на іншых выстаўках у СССР і за яго межамі. Некаторыя з іх удастоены розных узнагарод. Аднак пераважаюць каларыроваў.

Узалежнікі выстаўкі дэманструюць розныя творчыя манеры — ад традыцыйнай фатаграфіі да навуковых шуканняў, разнастайную тэхніку друку — ад звычайнай дэзагелі і рэліяграфіі, саларызаванай фатаграфіі.

Рад работ ужо выстаўляюцца на іншых выстаўках у СССР і за яго межамі. Некаторыя з іх удастоены розных узнагарод. Аднак пераважаюць каларыроваў.

Узалежнікі выстаўкі дэманструюць розныя творчыя манеры — ад традыцыйнай фатаграфіі да навуковых шуканняў, разнастайную тэхніку друку — ад звычайнай дэзагелі і рэліяграфіі, саларызаванай фатаграфіі.

Рад работ ужо выстаўляюцца на іншых выстаўках у СССР і за яго межамі. Некаторыя з іх удастоены розных узнагарод. Аднак пераважаюць каларыроваў.

Узалежнікі выстаўкі дэманструюць розныя творчыя манеры — ад традыцыйнай фатаграфіі да навуковых шуканняў, разнастайную тэхніку друку — ад звычайнай дэзагелі і рэліяграфіі, саларызаванай фатаграфіі.

Узалежнікі выстаўкі дэманструюць розныя творчыя манеры — ад традыцыйнай фатаграфіі да навуковых шуканняў, разнастайную тэхніку друку — ад звычайнай дэзагелі і рэліяграфіі, саларызаванай фатаграфіі.

Рад работ ужо выстаўляюцца на іншых выстаўках у СССР і за яго межамі. Некаторыя з іх удастоены розных узнагарод. Аднак пераважаюць каларыроваў.

Узалежнікі выстаўкі дэманструюць розныя творчыя манеры — ад традыцыйнай фатаграфіі да навуковых шуканняў, разнастайную тэхніку друку — ад звычайнай дэзагелі і рэліяграфіі, саларызаванай фатаграфіі.

Рад работ ужо выстаўляюцца на іншых выстаўках у СССР і за яго межамі. Некаторыя з іх удастоены розных узнагарод. Аднак пераважаюць каларыроваў.

Узалежнікі выстаўкі дэманструюць розныя творчыя манеры — ад традыцыйнай фатаграфіі да навуковых шуканняў, разнастайную тэхніку друку — ад звычайнай дэзагелі і рэліяграфіі, саларызаванай фатаграфіі.

Рад работ ужо выстаўляюцца на іншых выстаўках у СССР і за яго межамі. Некаторыя з іх удастоены розных узнагарод. Аднак пераважаюць каларыроваў.

Узалежнікі выстаўкі дэманструюць розныя творчыя манеры — ад традыцыйнай фатаграфіі да навуковых шуканняў, разнастайную тэхніку друку — ад звычайнай дэзагелі і рэліяграфіі, саларызаванай фатаграфіі.

Рад работ ужо выстаўляюцца на іншых выстаўках у СССР і за яго межамі. Некаторыя з іх удастоены розных узнагарод. Аднак пераважаюць каларыроваў.

Узалежнікі выстаўкі дэманструюць розныя творчыя манеры — ад традыцыйнай фатаграфіі да навуковых шуканняў, разнастайную тэхніку друку — ад звычайнай дэзагелі і рэліяграфіі, саларызаванай фатаграфіі.

Узалежнікі выстаўкі дэманструюць розныя творчыя манеры — ад традыцыйнай фатаграфіі да навуковых шуканняў, разнастайную тэхніку друку — ад звычайнай дэзагелі і рэліяграфіі, саларызаванай фатаграфіі.

Рад работ ужо выстаўляюцца на іншых выстаўках у СССР і за яго межамі. Некаторыя з іх удастоены розных узнагарод. Аднак пераважаюць каларыроваў.

Узалежнікі выстаўкі дэманструюць розныя творчыя манеры — ад традыцыйнай фатаграфіі да навуковых шуканняў, разнастайную тэхніку друку — ад звычайнай дэзагелі і рэліяграфіі, саларызаванай фатаграфіі.

Рад работ ужо выстаўляюцца на іншых выстаўках у СССР і за яго межамі. Некаторыя з іх удастоены розных узнагарод. Аднак пераважаюць каларыроваў.

Узалежнікі выстаўкі дэманструюць розныя творчыя манеры — ад традыцыйнай фатаграфіі да навуковых шуканняў, разнастайную тэхніку друку — ад звычайнай дэзагелі і рэліяграфіі, саларызаванай фатаграфіі.

Рад работ ужо выстаўляюцца на іншых выстаўках у СССР і за яго межамі. Некаторыя з іх удастоены розных узнагарод. Аднак пераважаюць каларыроваў.

Узалежнікі выстаўкі дэманструюць розныя творчыя манеры — ад традыцыйнай фатаграфіі да навуковых шуканняў, разнастайную тэхніку друку — ад звычайнай дэзагелі і рэліяграфіі, саларызаванай фатаграфіі.

Рад работ ужо выстаўляюцца на іншых выстаўках у СССР і за яго межамі. Некаторыя з іх удастоены розных узнагарод. Аднак пераважаюць каларыроваў.

Узалежнікі выстаўкі дэманструюць розныя творчыя манеры — ад традыцыйнай фатаграфіі да навуковых шуканняў, разнастайную тэхніку друку — ад звычайнай дэзагелі і рэліяграфіі, саларызаванай фатаграфіі.

Узалежнікі выстаўкі дэманструюць розныя творчыя манеры — ад традыцыйнай фатаграфіі да навуковых шуканняў, разнастайную тэхніку друку — ад звычайнай дэзагелі і рэліяграфіі, саларызаванай фатаграфіі.

Рад работ ужо выстаўляюцца на іншых выстаўках у СССР і за яго межамі. Некаторыя з іх удастоены розных узнагарод. Аднак пераважаюць каларыроваў.

Узалежнікі выстаўкі дэманструюць розныя творчыя манеры — ад традыцыйнай фатаграфіі да навуковых шуканняў, разнастайную тэхніку друку — ад звычайнай дэзагелі і рэліяграфіі, саларызаванай фатаграфіі.

Рад работ ужо выстаўляюцца на іншых выстаўках у СССР і за яго межамі. Некаторыя з іх удастоены розных узнагарод. Аднак пераважаюць каларыроваў.

Узалежнікі выстаўкі дэманструюць розныя творчыя манеры — ад традыцыйнай фатаграфіі да навуковых шуканняў, разнастайную тэхніку друку — ад звычайнай дэзагелі і рэліяграфіі, саларызаванай фатаграфіі.

Рад работ ужо выстаўляюцца на іншых выстаўках у СССР і за яго межамі. Некаторыя з іх удастоены розных узнагарод. Аднак пераважаюць каларыроваў.

Узалежнікі выстаўкі дэманструюць розныя творчыя манеры — ад традыцыйнай фатаграфіі да навуковых шуканняў, разнастайную тэхніку друку — ад звычайнай дэзагелі і рэліяграфіі, саларызаванай фатаграфіі.

Рад работ ужо выстаўляюцца на іншых выстаўках у СССР і за яго межамі. Некаторыя з іх удастоены розных узнагарод. Аднак пераважаюць каларыроваў.

Узалежнікі выстаўкі дэманструюць розныя творчыя манеры — ад традыцыйнай фатаграфіі да навуковых шуканняў, разнастайную тэхніку друку — ад звычайнай дэзагелі і рэліяграфіі, саларызаванай фатаграфіі.